

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Zpráva o činnosti úřadu za rok 2014

1. Zpráva o výkonu věcné působnosti

1.1 Obecně

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) vykonával svoji činnost jako orgán sociálně-právní ochrany dětí řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Úřad je ústředním orgánem České republiky dle řady mezinárodněprávních a unijních nástrojů v oblasti ochrany dětí a rodinného práva, zejména pak v oblasti mezinárodního osvojení, vymáhání výživného, mezinárodních únosů dětí a spolupráce v oblasti rodičovské zodpovědnosti.

V roce 2014 byl i nadále ředitelem Úřadu Zdeněk Kapitán.

V roce 2014 pokračoval Úřad v práci na projektu financovaném Evropským sociálním fondem v České republice s názvem Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Hlavními cíli při realizaci projektu je zejména přenos dobré praxe. K naplnění těchto cílů je projekt rozdělen do tří sekcí zaměřených na rozvoj v oblasti zprostředkování mezinárodního osvojení, v oblasti mezinárodní rodinné mediace a řešení rodinně-právních konfliktů a v nastavení spolupráce s ústředními orgány některých evropských států.

V roce 2014 byl projekt rozšířen o čtvrtou sekci zaměřenou na aplikaci principů Cochemské praxe na řešení mezinárodních rodičovských konfliktů v České republice.

Aktivita sekce 4 spočívaly v přípravě modelu, který bude vycházet z myšlenek v Německu fungující Cochemské praxe. Cochemská praxe je založena na interdisciplinární spolupráci profesí zúčastněných na soudním řízení, v němž je řešen rodičovský spor, a zaměřuje se na vyřešení konfliktu mezi rodiči smírnou cestou. Díky soustavné a vytrvalé práci zástupců jednotlivých profesí s oběma rodiči si rodiče uvědomí svou rodičovskou roli a opět budou schopni za ni převzít zodpovědnost a vykonávat ji v nejlepším zájmu svého dítěte. Sekce 4 byla tvořena pracovním týmem odborníků zastupujících jednotlivé profese, které se na řešení rodičovských konfliktů podílejí. Pracovní tým se setkával na pravidelných kontaktních setkáních, na nichž řešil jednotlivé problémové okruhy a vypracovával soubor pravidel a principů, který bude na závěrečné konferenci představen odborné veřejnosti jako metodické doporučení pro praxi. Pravidelná setkání byla prokládána ad hoc setkáními, kdy ve formě workshopů nebo případových konferencí budou řešeny konkrétní případy.

Počátkem roku 2014 bylo na Úřadu 34 systemizovaných míst.

Na těchto místech bylo zaměstnáno k 31. 12. 2014 celkem 38 zaměstnanců. Jednalo se o ředitele, zástupkyni ředitele, 17 právníků, 3 psychology a 10 administrativních zaměstnanců (vedoucí oddělení lidských zdrojů, vedoucí administrativního úseku, asistent-řidič, vedoucí sekretariátu, 3 zaměstnankyně ekonomického úseku, 3 zaměstnankyně spisovny). Pro výše zmíněný projekt byly normovány 4 úvazky, na kterých pracovalo celkem 6 zaměstnanců (jednalo se o pracovní poměry se zkrácenou týdenní pracovní dobou – „zkrácené“ úvazky).

Celkově v činnosti Úřadu došlo k nárůstu agendy, zejména pak došlé a odeslané pošty.

V roce 2014 bylo založeno 1 897 nových spisů ve všech rejstřících, v nichž je zpracovávána odborná agenda Úřadu. Ke konci roku 2014 evidoval Úřad celkem 6 427 živých spisů.

Úřadu došla v roce 2014 celkem 28 778 podání, tj. v průměru 846 na jednoho zaměstnance a 1 439 na jednoho odborného právního referenta a odešlo 28 655 dokumentů, tj. v průměru 842 na jednoho zaměstnance a 1 432 na jednoho odborného referenta. Počet odeslaných a došlých dokumentů na jednoho zaměstnance se tak přes navýšení počtu zaměstnanců prakticky oproti roku 2013 nezměnil; došlo k mírnému poklesu vyřízených dokumentů na jednoho odborného zaměstnance.

Odborní zaměstnanci Úřadu (právníci a psychologové) při vyřizování agendy uskutečnili 8 298 telefonátů – jednalo se o poskytnutí informací a konzultací jak k novým případům, tak i k případům již vedeným Úřadem. 58 % těchto telefonátů bylo v délce do 5 minut, 35 % v délce 5 až 20 minut a 4 % konzultací bylo delších než 20 minut. Velká část delších telefonických konzultací byla věnována prevenci a řešení již existujících případů mezinárodních únosů dětí nebo jiných forem rodičovských sporů a koordinaci aktivit při zprostředkování mezinárodního osvojení.

Podrobnosti včetně srovnání s roky 2011 až 2014 vyplývají z následující tabulky:

Položka	2011	2012	2013	2014
Doručená pošta	18 092	22 222	25 723	28 778
Odeslaná pošta	15 802	21 770	26 284	28 655
Telefonáty	7 005	7 709	8 183	8 298
Nové spisy – právní pomoc do ciziny	482	568	634	823
Nové spisy – právní pomoc z ciziny	490	549	558	489
Nové spisy – agenda SPR	449	556	501	472
Nové spisy – evidence dětí pro mezinárodní osvojení	44	62	61	54
Nové spisy – evidence žadatelů o osvojení z ciziny	68	94	57	54
Nové spisy – evidence žadatelů o osvojení z ČR	5	10	4	5
Živé spisy – právní pomoc do ciziny	1 767	1 807	2 021	2 508
Živé spisy – právní pomoc z ciziny	1 541	1 638	1 751	1 885
Živé spisy – agenda SPR	2 322	2 760	2 022	1 438
Živé spisy – evidence dětí pro mezinárodní osvojení	371	402	446	421
Živé spisy – evidence žadatelů o osvojení z ciziny	116	168	175	158
Živé spisy – evidence žadatelů o osvojení z ČR	9	12	16	17
Živé spisy celkem*	6 126	6 787	6 431	6 427
Výživné vymožené z ciziny (zaokrouhлено na tisíce) Kč	16 057 000	20 791 000	19 046 000	23 005 000
Výživné vymožené do ciziny (zaokrouhлено na tisíce) Kč	9 730 000	10 452 000	9 308 000	13 144 000

Tab. 1: Srovnání agendy Úřadu 2011 až 2014

Zaměstnanci Úřadu se v průběhu roku 2014 aktivně účastnili jako školitelé na vzdělávacích akcích pro orgány sociálně-právní ochrany dětí (krajských úřadů i nižších

stupňů), pro Justiční akademii a pro studenty právnických fakult, pro odborná profesní sdružení (Sdružení rodinněprávních a opatrovnických soudců, Společnost sociálních pracovníků) a nestátní neziskové organizace.

Ředitel, zástupkyně ředitele a vedoucí oddělení právní pomoci se jako lektoři účastnili pravidelných předvýjezdových školení konzulárních zaměstnanců na Ministerstvu zahraničních věcí.

Úřad působil jako poskytovatel odborné praxe pro studenty právnických fakult, zejména právnických fakult Masarykovy univerzity a Univerzity Palackého v Olomouci. Úřad byl také nápomocen řadě studentů při vypracování odborných studentských prací (bakalářských, diplomových nebo disertačních).

Celá činnost Úřadu byla v roce 2014 významně poznamenána zcela novou legislativou v důsledku rekonstrukce občanského práva. Od 1. 1. 2014 se stal účinným nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.), zákon o mezinárodním právu soukromé (zákon č. 91/2012 Sb.) a s tím související procesní předpisy, zejména novelizovaný občanský soudní řád a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Jak soudy, tak i další aktéři působící v systému sociálně-právní ochrany dětí, se postupně seznamovali s novou legislativou. Její zavádění do praxe bylo mnohdy obtížné, k nové legislativě neexistovala prakticky žádná literatura jako např. komentáře a mnohdy nebylo možné aplikovat ani dřívější judikaturu. Z dřívější judikatury např. k zákonu o rodině bylo možné používat jen velmi omezenou část. Významnou pomocí byla zejména činnost a setkávání Sdružení opatrovnických a rodinněprávních soudců, která se nové právní úpravě rodinného práva věnovala zejména z pohledu každodenní praxe soudů i dalších orgánů.

1.2 Jednotlivé agendy Úřadu

1.2.1 Vymáhání výživného

Právním předpokladem vymáhání výživného je existence mezinárodně-smluvní (případně unijně-právní) regulace vymáhání výživného, nebo prohlášení vzájemnosti mezi dotčenými státy a předpokladem faktickým je, že zahraniční orgány také plní úkoly, které pro ně z uvedených závazků vyplývají.

V roce 2014 Úřad již čtvrtým rokem vykonával činnost jako ústřední orgán České republiky dle nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, (dále jen „nařízení o výživném“).

Ne všechny činnosti uložené státům tímto nařízením jsou vykonávány řádně a plynule. V některých státech je dlouhotrvajícím problémem nízký počet zaměstnanců ústředního orgánu, v jiných státech je plynulá součinnost blokována vnitrostátní legislativou, např. v oblasti ochrany osobních údajů.

Poměrně vysoká je úspěšnost vymáhací procedury z Německa, Rakouska, Slovenska a USA. Naopak dlouhodobě je velmi slabá součinnost ze strany Itálie, Španělska, Ukrajiny a balkánských států (Srbsko, Černá Hora).

V důsledku rekodifikace občanského práva došlo i k drobnějším změnám, resp. upřesnění postavení Úřadu v soudním řízení ve věcech vymáhání výživného před českými soudy.

Při vymáhání výživného od povinných žijících v České republice postupuje Úřad obdobně jako advokát, resp. je v postavení obecného zmocněnce oprávněných. Po obdržení žádosti nejdříve vyzývá povinného k dobrovolnému plnění, vyjednává s ním splátky dlužného výživného apod. V případě, že nedojde k smírnému řešení, Úřad prošetřuje poměry povinného. K prošetřování poměrů povinných dochází za součinnosti se složkami České správy sociálního zabezpečení, jednotlivými úřady práce, Ministerstvem vnitra, policií i městskými a obecními úřady. Povinní jsou lustrováni v insolvenčním rejstříku, živnostenském rejstříku, prochází se i údaje obsažené v katastru nemovitostí. Spolupráce s výše uvedenými orgány funguje velmi dobře a plynule. Existují-li jakékoli výkonem rozhodnutí postižitelné příjmy či majetek povinného, Úřad zpravidla podává návrh na nařízení výkonu rozhodnutí. Úroveň spolupráce s jednotlivými soudy je poměrně proměnlivá, stejně tak jejich reakční doba. Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí bývá nařízen v rozmezí od týdne až do dvou či tří měsíců (navzdory mnohým urgencím). Rovněž rychlost převedení výkonu rozhodnutí na nového zaměstnavatele záleží na každém konkrétním soudu. Začne-li ovšem výkon rozhodnutí být fakticky realizován, zpravidla pak probíhá plynule.

V roce 2014 úspěšně pokračovala již dříve navázaná spolupráce s exekutorským úřadem, který má pružnější možnosti prověření finanční situace povinného.

K jednotlivým státům:

Slovenská republika

Agenda vymáhání výživného ve vztahu ke Slovenské republice tvoří nejpočetnější oblast agendy Úřadu a na jejím vyřizování se podílí několik referentů. Stále zde výrazně převažuje a narůstá agenda vymáhání výživného od povinných žijících v České republice pro oprávněné žijící na Slovensku.

K vysokému počtu případů vymáhání výživného od povinných žijících v České republice přispívá také skutečnost, že na Slovensku je rodičům, kteří mají dítě v péči, poskytováno tzv. náhradní zálohové výživné. Rodič ovšem musí doložit, že se pokouší neplacené výživné vymáhat, i když povinný žije v cizině. V těchto případech Úřad jedná na základě plné moci oprávněného (resp. jeho zákonného zástupce) v souladu s § 26 odst. 2 občanského soudního řádu.

Problémy s vymáháním běžného i dlužného výživného jsou v mnoha případech stále stejné a jejich příčinou je nejčastěji dlouhodobá nezaměstnanost povinných, jejich nízké příjmy, nemajetnost, bezdomovectví, kdy i přes trestní stíhání povinní stále neplní svoji vyživovací povinnost. Početnou skupinou jsou tzv. dlouhodobě „neřešitelné“ případy (např. povinný nezvěstný, dlouhodobě bez jakéhokoli příjmu, pobírá pouze nízký důchod, opakovaně pobývá ve výkonu trestu odnětí svobody atd.).

Slovenský ústřední orgán na rozdíl od Úřadu nezastupuje oprávněné přímo v soudním řízení na základě plné moci, ale věci vymáhání výživného předává přímo exekutorům. Tento způsob práce se jeví pro samotné oprávněné méně operativní a méně příznivý. Ústřední orgán až po určité době, kdy se snaží dojít ke smírnému řešení s povinným, podává na slovenský soud návrh na prohlášení vykonatelnosti. Soudy rozhodují

přibližně po půl roce a teprve poté je možné podat návrh na exekuci. Reálná vymahatelnost s ohledem na značnou mobilitu povinných se tak výrazně snižuje.

Spolková republika Německo

Agenda vymáhání výživného ze Spolkové republiky Německo stále patří mezi velmi frekventovanou agendu Úřadu a je rozdělena mezi několik odborných referentů. Ve všech nových případech spolupracuje Úřad přímo s německým ústředním orgánem (Bundesamt für Justiz), pouze ve starších případech stále pokračuje, případně se dokončuje, spolupráce s Německým institutem pro pomoc mládeži a rodinné právo v Heidelbergu (DIJuF). Spolupráce s touto institucí i s německým ústředním orgánem je pružná a bezproblémová. Zejména DIJuF je otevřený k zajišťování nestandardních kroků pro vymáhání výživného, např. navázání kontaktu mezi povinným a oprávněným.

V případech, kdy je vymáhání výživného zpočátku neúspěšné a kde je velmi malá naděje na vymožení výživného, je často zřejmý úmysl německého ústředního orgánu spisy ukončovat. Úřad mnohdy musí důrazně žádat, aby byly spisy i nadále vedeny v evidenci a osobní a majetkové poměry povinných byly opětovně po uplynutí určitého času prošetřovány.

Polsko

Většinu případů tvoří vymáhání výživného od povinných polských občanů, kteří žijí a pracují v České republice, pro jejich děti žijící v Polsku. Vymáhání výživného je poměrně úspěšné, došlo meziročnímu nárůstu cca o 1 milion Kč, obdobně jako v předchozím roce.

V oblasti vymáhání výživného z Polska nápad případů i množství vymoženého výživného klesá a je třeba počítat s delší dobou vyřízení. V řadě případů současně s vymáháním výživného probíhá řízení o snížení výživného, kdy je Úřad nápomocen při zprostředkování komunikace v tomto řízení před polskými soudy.

Rakousko

V zásadě je spolupráce s rakouským ústředním orgánem dobrá, méně pružná je spolupráce s jednotlivými advokáty, kteří jsou oprávněným pro vymáhání výživného ustanovováni a zastupují je. Problematické je hrazení nákladů advokáta – v Rakousku není upraveno pořadí, podle něhož jsou hrazeny náklady advokáta za poskytování právní pomoci. V některých případech advokát z vymožených plateb hradí nejdříve své náklady, až poté platby oprávněným. Dále se objevuje problém s rozsahem bezplatné právní pomoci – pokud povinný podá námitku proti exekučnímu řízení, jdou náklady přezkumného řízení k tíži oprávněného (v současnosti se ovšem připravuje novela rakouské právní úpravy).

V Rakousku je poměrně vysoko nastavena nezabavitelná částka z příjmu (stejně jako v Německu), proto jsou v rámci exekučního řízení exekvovány relativně malé částky, což je mnohdy problematické vysvětlit oprávněným.

Švýcarsko

Spolupráce se švýcarským ústředním orgánem (Bundesamt für Justiz v Bernu) funguje, avšak nadále není příliš pružná. Proces vymáhání výživného je stále velmi zdlouhavý. Pokud povinný nezačne hradit výživné dobrovolně, nejsou zahajovány kroky

k exekučnímu vymození výživného. Švýcarské orgány také neprověřují majetkové poměry povinných.

Velká Británie

V agendě vymáhání výživného stále v drtivé většině převažují případy vymáhání pro oprávněné žijící v České republice, tedy vymáhání od povinných, kteří žijí ve Velké Británii. Lze konstatovat, že zejména spolupráce s partnerským ústředním orgánem pro Anglii a Wales co do flexibility komunikace se zlepšila. S Úřadem mnohdy komunikují mimo partnerský ústřední orgán také přímo britské soudy, a to z důvodu konstantního vytížení partnerského ústředního orgánu. Komunikace s příslušným britským soudem, který jednotlivý případ zpracovává, přispívá ke zvýšení pružnosti vyřizování případu. Rovněž byl zaznamenán posun ve způsobu vyplácení výživného, kdy britské soudy začaly v některých případech zasílat peněžní prostředky nikoliv již prostřednictvím šeků, s jejichž výplatou jsou spojeny poměrně vysoké bankovní poplatky, ale přímo na účet oprávněných. Lze konstatovat, že spolupráce s partnerským orgánem pro Anglii a Wales i s britskými soudy je nadstandardní, a i přes poměrně dlouhé lhůty a kusé informace o způsobu výkonu rozhodnutí. Spolupráce se skotským ústředním orgánem a orgánem pro Severní Irsko je standardní.

Spojené státy americké

Spolupráce s USA probíhá v rámci prohlášení vzájemnosti mezi Českou republikou a USA, kdy je na vztah k vymáhání výživného do České republiky aplikován systém Vzorového zákona o rodinném výživném (Uniform Interstate Family Support Act). Přístup jednotlivých recipročních orgánů se liší v jednotlivých státech unie, nicméně systém je vcelku funkční a úspěšnost vymáhání výživného je uspokojivá. V roce 2014 se však objevilo několik případů, kdy ze strany povinných byla vznesena námitka proti uznání českého rozsudku, zejména v případech, kdy v nalézacím řízení se nepodařilo zkontaktovat povinného a např. rozsudek byl doručen opatrovníkovi, který mu byl ustanoven jako osobě neznámého pobytu.

Itálie

Stále pokračuje spolupráce se dvěma ústředními orgány. Ministero dell'Interno se zabývá žádostmi podanými před 18. 6. 2011 podle Úmluvy o vymáhání výživného v cizině (New York, 20. 6. 1956, publikována vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 33/1959 Sb.). Spolupráce s tímto orgánem je nadále na velmi špatné úrovni. Ministero della Giustizia, ústřední orgán dle nařízení o výživném, komunikuje lépe, nicméně systém vymáhání výživného v Itálii není funkčně nastaven na vnitrostátní úrovni; koncem roku 2014 stále nebyla žádná z Úřadem podaných žádostí řešena soudem a výživné tak nedochází.

Základní problém, pokud se vyživovací povinnost zakládá na rozhodnutí vydaném před vstupem České republiky do Evropské unie, spočívá v tom, že nový ústřední orgán odmítá tyto žádosti zpracovávat.

Španělsko

Spolupráce se španělským ústředním orgánem je velmi neuspokojivá. Komunikace španělského ústředního orgánu vůči Úřadu probíhá stále výhradně ve španělském jazyce. Úspěšnost vymáhání je s ohledem na počet spisů zanedbatelná. Jedná se pouze o dobrovolné platby, k výkonu rozhodnutí nebylo nikdy přistoupeno. Ani prostřednictvím Interpolu není často možné vyhledat povinného.

V dubnu 2014 byla vypracována analýza spolupráce s ústředním orgánem a následně postoupena španělskému zastupitelskému úřadu v České republice.

U žádostí o zvláštní opatření požaduje španělský ústřední orgán další údaje, které jsou nad rámec Nařízení o výživném, a to státní občanství hledaných osob. V opačném případě nejsou žádosti vyřízeny.

K lehkému zlepšení došlo na konci roku 2014 na základě diplomatické intervence velvyslankyně České republiky ve Španělském království na přelomu září a října.

Shrnutí

V roce 2014 došlo oproti roku 2013 k významnému zvýšení ve výši vymoženého výživného z ciziny. Pro české oprávněné bylo v roce 2014 vymoženo 23 005 tisíc Kč. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	2013 (v tis. Kč)	2014 (v tis. Kč)
Austrálie	395	390
Belgie	217	231
Bulharsko	2	76
Dánsko	205	50
Francie	270	324
Holandsko	488	714
Itálie	292	633
Irsko	153	320
Kanada	425	283
Litva	21	0
Lucembursko	84	99
Maďarsko	10	0
Maroko	3	0
Norsko	66	55
Polsko	210	235
Portugalsko	24	0
Rakousko	1 874	2 324
Rumunsko	0	107
Rusko	31	107
Slovensko	2 412	2 373
Spolková republika Německo	6 185	7 527
Španělsko	83	87
Švédsko	205	207
Švýcarsko	852	1 545
Ukrajina	18	20
USA	2 943	4 164
Velká Británie	1 578	1 404
Celkem	19 046	23 005

Tab. 2: Vymožené výživné z ciziny v meziročním srovnání 2013 a 2014

Pro oprávněné v cizině od povinných v České republice Úřad za stejné období vymohl a do ciziny převedl 13 144 tisíc Kč, takže i v této oblasti došlo k významné pozitivní změně. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	2013 (v tis. Kč)	2014 (v tis. Kč)
Austrálie	3	0
Estonsko		98
Finsko	74	0
Francie	8	0
Holandsko	273	402
Itálie	3	3
Kanada	16	9
Litva	12	70
Lotyšsko		20
Polsko	2 519	3 685
Rakousko	246	314
Slovensko	5 539	7 738
Spolková republika Německo	70	159
Srbsko	62	68
Švédsko	37	51
Švýcarsko	4	27
Turecko	17	36
Ukrajina	43	71
USA	382	393
Celkem	9 308	13 144

Tab. 3: Vymožené výživné do ciziny v meziročním srovnání 2013 a 2014

1.2.2 Návraty protiprávně přemístěných nebo zadržovaných dětí a zabezpečování styku s dětmi

Jako ústřední orgán podle haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 (publikována vyhláškou č. 34/1998 Sb., dále jen „haagská únosová úmluva“) a také jako ústřední orgán podle nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel IIa“) řeší Úřad případy protiprávních přemístění nebo zadržení dětí a styku rodičů s dětmi.

Úřad v roce 2014 řešil 41 případů protiprávního přemístění dětí do ciziny nebo jejich zadržení v cizině. Tyto případy se týkaly 53 dětí.

Výsledky případů jsou uvedeny ve srovnávací tabulce za roky 2011 – 2014:

	2011	2012	2013	2014
dobrovolný návrat	7	14	7	9
nespolupráce	3	4	1	1
dohoda rodičů	0	1	6	3
zpětvzetí	4	7	7	4
návrat v souladu s rozh.	4	7	5	5
nucený návrat	0	1	2	0
běží	2	4	12	17
nenavráceno	5	4	2	2
Celkem	25	42	42	41

Tab. 4: Únosy dětí do ciziny v meziročním srovnání 2011 až 2014

V žádném z případů nebylo třeba přikročit k nucenému (exekučnímu) navrácení dítěte. Celkem 3 evidované případy se týkaly států, které nejsou signatáři haagské únosové úmluvy (jednalo se o Egypt, Jordánsko a Tunisko). V těchto případech není možné zahájit řízení o navrácení dítěte, nicméně se Úřad pokoušel alespoň zjistit nějaké informace o uneseném či zadrženém dítěti, většinou za pomoci českých zastupitelských úřadů. Všechny uvedené případy reprezentují situace, kdy byla podána žádost o navrácení dítěte, nikoliv případy únosů pouze hrozících a případy řešené mimo proceduru navrácení (například v rámci řízení ve věcech péče o nezletilé či v rámci rodičovského konfliktu neprojednávaného soudně).

Úřad se zabýval také 4 žádostmi o výkon práva styku s dítětem v cizině, které byly postoupeny zahraničnímu ústřednímu orgánu. V případech, které nakonec nebyly postoupeny do ciziny, obvykle došlo buď ke smírnému řešení věci anebo se žadatel rozhodl nepostupovat právní cestou.

Za stejné období Úřad obdržel z ciziny 13 žádostí o návrat dítěte týkající se 17 dětí. Z uvedených 13 případů protiprávního přemístění či zadržení dětí byla v 8 případech podána žaloba na navrácení dětí k Městskému soudu v Brně. V 7 případech již došlo k vydání konečného rozsudku. V roce 2014 nebylo v uvedených případech provedeno

ani jedno odnětí dítěte cestou výkonu rozhodnutí. Podrobnosti ukončení případů vyplývají z následující tabulky:

	2011	2012	2013	2014
dobrovolný návrat	2	11	0	1
nespolupráce	3	3	2	0
dohoda rodičů	2	1	0	2
zpětvzetí	2	4	6	2
návrat v souladu s rozh.	6	2	3	0
nucený návrat	1	0	0	0
běží	0	2	5	7
nenavráceno	3	2	4	1
Celkem	19	25	20	13

Tab. 5: Únosy dětí do České republiky v meziročním srovnání 2011 až 2014

Téměř ve všech případech nabízí Úřad rodičům mediaci, ovšem rodiče nabídku ne vždy využívají.

Úřad obdržel rovněž 2 žádosti o výkon práva styku s dítětem. Případy žádostí o výkon práva styku s dítětem jsou dlouhodobého charakteru a při rozporných stanoviscích rodičů mohou být v evidenci i řadu let. V řadě případů však rodiče dětí, kteří se nemohou domoci svého práva na styk s dítětem, využívají jiných prostředků než je podání žádosti o výkon práva styku ve smyslu čl. 21 haagské únosové úmluvy – např. se obracejí přímo na soud, na orgán sociálně-právní ochrany dětí v místě bydliště dítěte, na mediátory a podobně.

Podrobnosti o geografickém rozdělení případů v roce 2014 vyplývají z následující tabulky:

Stát	z ciziny		do ciziny	
	únos	styk	únos	styk
Bulharsko			2	
Egypt			1	
Francie			1	
Hong Kong	1			
Irsko			1	
Itálie	1		1	1
Jordánsko			1	
Kanada	1			
Makedonie			1	
Polsko	1			1
Rakousko	1		3	1
Rusko	1		1	
Řecko	1			
Slovensko	2		8	

Spojené království	2	1	5	
Spolková republika Německo		1	7	1
Srí Lanka			1	
Španělsko			2	
Švédsko	1			
Trinidad a Tobago			1	
Tunisko			1	
Ukrajina	1		1	
USA			3	
Celkem případů	13	2	41	4

Tab. 6: Únosy a realizace práva styku podle států

K jednotlivým státům

Slovensko

Z hlediska systémového lze vyslovit závěr, že slovenské specializované soudy respektují principy a standardy mezinárodního únosového práva, soudní řízení jsou rychlejší, přestože nedosahují lhůt stanovených nařízením Brusel IIa. Častěji je nařízeno navrácení dětí, mnohdy se zárukami uloženými k zajištění efektivního a složitou sociální situaci rodiny reflektujícího navrácení dítěte s cílem „únosci“ umožnit bezpečný návrat spolu s dítětem. Otázkou je ovšem výklad splnění uvedených záruk. Slovenský právní řád stále umožňuje podávání mimořádných opravných prostředků, což je ze strany „únosců“ hojně využíváno. V několika únosových kauzách, u nichž došlo k přemístění nezletilého dítěte či dětí na Slovensko, byla realizována slovenským ústředním orgánem mediace.

Na Slovensku stále přetrvávají problémy s vykonatelností rozhodnutí o navrácení. K výkonu rozhodnutí o navrácení nezletilých dětí odnětím dětí dosud nebylo přistoupeno v případě žádné z Úřadem sledovaných kauz.

Spolupráce se slovenskou stranou je na velmi dobré úrovni, vzájemná výměna informací byla pružná.

Spolková republika Německo

Spolupráce s německým ústředním orgánem je na velmi dobré úrovni, komunikace je rychlá (nejčastěji prostřednictvím e-mailu) a pružná. Příslušné orgány bez problémů prověřují místo pobytu dítěte a zároveň bývá provedeno sociálního šetření. Je zřejmá snaha o to, aby o návratu co nejrychleji rozhodoval příslušný soud. Velmi dobrá je spolupráce partnerského orgánu v otázce přiznání bezplatné právní pomoci rodiči, který se navrácení dítěte domáhá.

Rakousko

Spolupráce je pružná, navrhovatelům je ustanoven advokát, řízení se ale mohou protáhnout, protože je možné podat mimořádný opravný prostředek.

Španělsko

Španělský ústřední orgán nespolupracuje dobře a nereaguje urychleně a efektivně. Úřad využil možnosti diplomatické intervence, na základě které se spolupráce v nových případech zlepšila; u starších, dosud nevyřešených případů problémy ve spolupráci přetrvávají. Španělský ústřední orgán je opakovaně na problémy upozorňován v rámci bilaterálních jednání, konaných v rámci zasedání Evropské soudní sítě ve věcech občanských.

USA

Ústřední orgán USA reaguje velmi pružně, ovšem v oblasti spolupráce přetrvávají problémy při zajišťování právního zastoupení v rámci bezplatné právní pomoci (free legal aid). Ústřední orgán disponuje poměrně malými pravomocemi, nemůže zjišťovat právní informace o případu. Nedostatečná efektivita systému byla prokázána mj. během případu třináctileté dívky, která navzdory vlastní žádosti a opakovaným zásahům místních orgánů byla dopravena domů až za asistence zastupitelského orgánu ČR v USA.

Ukrajina

Ukrajinský ústřední orgán reaguje velmi pružně, dobře spolupracuje, problematika je ovšem součinnost dalších ukrajinských orgánů, zejména v případě, kdy by mělo dojít k výkonu rozhodnutí odnětím dítěte.

Rusko

Ruský ústřední orgán žadatele nezastupuje a komunikuje převážně v ruském jazyce, text je ovšem obvykle doplněn pracovním překladem do angličtiny. Ze strany ruského ústředního orgánu je pozorovatelná větší aktivita zejména v případech, kdy došlo k přemístění dítěte z Ruska do České republiky.

Velká Británie

Agenda mezinárodních únosů dětí je stále řešena na vysoké úrovni, zejména ze strany partnerského ústředního orgánu pro Anglii a Wales. V praxi je plynule zajišťován sled veškerých úkonů směřujících k navrácení dítěte: podání návrhu na navrácení k britskému návratovému soudu bez zbytečného odkladu, ustanovení bezplatné právní pomoci, flexibilní komunikace advokáta rodiče v České republice s ústředním orgánem, předběžná opatření soudu na ochranu dítěte (například zabavení pasu dítěte). Ústřední orgány (Anglie a Wales, Skotsko i Severní Irsko) nenabízejí mediaci jako mimosoudní řešení případu, ale postupují žádost na navrácení okamžitě k britskému soudu. Nevýhodou tedy je, že rodiče nemají příliš prostoru na mimosoudní dohodu. Nespornou devizou však je rychlost a efektivita návratového řízení přičemž je důsledně respektována právní úprava vyplývající z haagské únosové úmluvy.

Shrnutí

Úřad nadále v této oblasti spolupracoval s Ministerstvem spravedlnosti ustanoveným styčným soudcem ve věcech rodinného práva Lubomírem Ptáčkem. Styčný soudce velmi účinně pomáhal zprostředkovat komunikaci se zahraničními soudy, byl nápomocen při objasňování české právní úpravy cizím státním orgánům.

Běžnou, každodenní součástí práce referentů, kteří vyřizují agendu mezinárodních únosů dětí, a to jak právníků, tak i psychologů, je preventivní činnost ve vztahu k rodičům. Jednalo se buď o rodiče, kteří se cítili ohroženi únosem dítěte anebo naopak o rodiče, kteří měli v úmyslu vycestovat z místa obvyklého bydliště dítěte i s dítětem do jiného státu. Rodiče byli vedeni k tomu, aby získali souhlas druhého rodiče s vycestováním anebo požádali soud o jeho nahrazení ve smyslu § 877 občanského zákoníku. Bohužel i v roce 2014 se bylo možné setkat s názorem soudu, že rodič, kterému bylo dítě svěřeno do výchovy, je bez jakéhokoli dalšího souhlasu či vyjádření druhého rodiče oprávněn dítě přestěhovat na kterékoli místo světa. To je však v příkrém rozporu s principy mezinárodního únosového práva a zejména s obsahem pojmu rodičovské odpovědnosti, jak je stanovena v § 858 občanského zákoníku.

Rodiče (nejčastěji matky) – čeští občané s obvyklým bydlištěm v cizině se často na Úřad obracejí a žádají, aby jim byla poskytnuta pomoc při navrácení s dítětem do České republiky. Argumentují svým státním občanstvím (případně státním občanstvím dítěte), případně trvalým (nikoli faktickým) bydlištěm v České republice a žádají Českou republiku o ochranu. Vysvětlení principů únosového práva, kdy jeden rodič není oprávněn bez souhlasu druhého rodiče přemístit dítě do jiného státu, vyžaduje mnohdy opakované poskytování konzultací ze strany právníků i psychologů.

V rámci rozvíjení proklientského přístupu v kauzách únosů a styku psychologové poskytovali podporu při předávání dítěte po jeho únosu druhému rodiči, účastnili se případových konferencí i jednání s rodiči. Opakovaně byli rovněž přizváni soudcem k pohovorům s dětmi při soudních jednáních i v řízeních o navrácení dítěte.

1.2.3 Agenda mezinárodního osvojení

Úřad působil jako ústřední orgán dle Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (Haag, 29. 5. 1993, publikována sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 43/2000 Sb. m. s., dále jen „haagská adopční úmluva“). V agendě mezinárodního osvojení bylo k 31. 12. 2014 vedeno 446 živých spisů dětí včetně dětí svěřených do předadopční péče do ciziny a 175 živých spisů žadatelů o osvojení dítěte z České republiky.

O zařazení do evidence žadatelů vhodných k osvojení dítěte z České republiky požádalo v roce 2014 celkem 57 žadatelských párů z ciziny; třem žádostem o zařazení Úřad nevyhověl. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	Žádosti	Zařazeni	Nezařazeni	Neukončeno
Dánsko	9	8	1	0
Itálie	7	7	0	0
Island	7	7	0	0
Kypr	1	0	0	1
Německo	6	5	0	1
Rakousko	3	3	0	0
Slovinsko	1	1	0	0
Španělsko	5	5	0	0
Švédsko	12	12	0	0
USA	3	3	0	0
Celkem	54	51	1	2

Tab. 7: Původ cizích žadatelů o osvojení a výsledky řízení

Do předadopční péče do ciziny bylo svěřeno 54 dětí. Geografické rozložení svěřených dětí do jednotlivých zemí je v následující tabulce:

Stát	počet dětí
Dánsko	7
Francie	1
Island	5
Itálie	5
Německo	8
Rakousko	9
Španělsko	3
Švédsko	16
Celkem	54

Tab. 8: Umístění dětí do předadopční péče v cizině

V roce 2014 se probíhala obvykle v měsíčních intervalech zasedání poradního sboru Úřadu pro zprostředkování náhradní rodinné péče. Počet členů poradního sboru Úřadu byl v červnu 2014 navýšen na 7 členů; došlo k posílení zastoupení krajských úřadů. Nadále jde o multidisciplinární sbor, v němž jsou zastoupeny profese dětského lékaře, psychologa, sociálního pracovníka, a to v osobách zaměstnanců ústavních zařízení, nestátních neziskových organizací i Úřadu nadřízeného Ministerstva práce a sociálních věcí.

Na jednání poradního sboru vždy zaměstnanci Úřadu představí obvykle 2 – 3 páry žadatelů pro konkrétní dítě. Nezávislí odborníci z poradního sboru tak poté hlasováním volí nejvhodnější žadatele o osvojení daného dítěte. Žadatelé jsou v daném pořadí Úřadem oslovováni s dotazem, zda mají zájem o seznámení s dítětem.

Pokud žadatelé projeví zájem o seznámení s dítětem, Úřad dohodne termín a podrobnosti interakce. Ta již v souladu s metodickým doporučením probíhá za účasti psychologa Úřadu.

V roce 2014 podaly žádost o zařazení do evidence žadatelů o osvojení z ciziny celkem 2 páry a 2 samožadatelky. Došlo k zařazení obou párů do evidence; samožadatelky s ohledem na nedostatek vhodnosti k osvojení dítěte ze zahraničí do evidence zařazeny nebyly.

Úřad pokračoval ve svých snahách zprostředkovat osvojení dítěte z ciziny českými žadatelemi. V roce 2014 došlo k ukončení procesu osvojení dítěte z Filipín. Jednalo se o žadatele, kteří byli do evidence Úřadu zařazeni v roce 2009, poté byli zařazeni do evidence na Filipínách. Ke spárování s konkrétním filipínským dítětem tak došlo zhruba po třech letech. Spolupráce s filipínským ústředním orgánem byla velmi dobrá a i do budoucna by bylo pro žadatele z České republiky možné žádat o zprostředkování osvojení pro děti z této asijské země.

Zájem žadatelů o osvojení dítěte ze zahraničí do České republiky se projevoval ve velkém množství dotazů zájemců o osvojení dítěte s ciziny. Po objasnění celého procesu mnohdy tento zájem ze strany žadatelů opadá, neboť je opřen o často představy, které v realitě nelze naplnit. Na komunikaci s těmito zájemci se kromě právníka adopčního oddělení podílí vždy také psycholog Úřadu. Kromě podání relevantních informací psycholog v diskuzi se žadatelemi diskutuje mimoprávní aspekty osvojení, zajímá se o motivaci žadatelů a o jejich psychickou připravenost na mimořádně náročný proces mezinárodního osvojení. Při osobním setkání psychologové také otevírají citlivá témata, jako je rasová tolerance a identita vizuálně odlišného dítěte v českém prostředí.

V rámci adopční agendy navštívilo Úřad také několik zástupců zahraničních organizací:

V březnu 2014 Úřad navštívil zástupce ústředního adopčního orgánu ze Španělska společně se zástupcem Comunidad de Madrid. Účelem setkání bylo seznámení se s adopčním procesem obou zemí, návštěva ústavního zařízení.

Na konci března a začátkem dubna 2014 Úřad navštívili zástupci dvou pověřených adopčních organizací z Německa, Eltern-Kinder-Brücke a AdA. Cílem setkání bylo zlepšení spolupráce, návštěva ústavního zařízení.

V srpnu 2014 Úřad navštívila nizozemská pověřená adopční organizace, Nederlandse Adoptie Stichting, a to za účelem nastavení podmínek budoucí spolupráce.

1.2.4 Další činnosti

V roce 2014 nadále narůstal počet tzv. „repatriací“, tzn. řešení situací, kdy se dítě – občan členského státu Evropské unie nachází v jiném státě a je třeba je umístit do ústavního zařízení nebo pěstounské péče v jeho domovském státě. Nejčastěji tyto případy nastávají ve vztahu ke Slovenské republice. Pokud je třeba dítě „navrátit“, je nutné postupovat podle článku 56 nařízení Brusel IIa, takže o umístění dítěte do ústavního zařízení v jiném státě rozhoduje (mezinárodně) příslušný soud v místě, kde má dítě obvyklé bydliště, případně kde se nachází, a to po konzultaci s ústředním orgánem státu, do nějž má být dítě umístěno.

Obdobných případů Úřad evidoval nejvíce ve vztahu mezi Českou republikou a Slovenskou republikou. Šlo ve všech případech o situace, kdy se uvažovalo o „navrácení“ dítěte, slovenského občana, na Slovensko. Jednalo se celkem o 30 případů; z toho 10 dětí bylo „navráceno“ do Slovenské republiky a u 20 dětí český soud rozhodl o jejich ponechání v České republice jakožto ve státě jejich obvyklého bydliště. Důvodem pro neuskutečnění „repatriace“ byla obvykle skutečnost, že dítě má v České republice sourozence, jiného příbuzného nebo dokonce rodiče. Tyto děti buď zůstávají v péči osob žijících v České republice anebo v ústavní výchově a obvykle jsou v kontaktu se svými příbuznými.

V roce 2014 se Úřad zabýval případy, kdy došlo k odebrání dětí – českých občanů z rodin, jejichž obvyklé bydliště bylo v některých západoevropských zemích. Úřad evidoval obdobné případy u 23 českých rodin ve Velké Británii; tyto případy se týkaly celkem 53 dětí. Důvody odebrání byly různé, většinou však zanedbání péče o děti, podezření z týrání, násilí vůči dětem, závislost rodičů na alkoholu nebo jiných návykových látkách či jejich pobyt ve výkonu trestu.

Bohužel Úřad je stále v některých případech informován o situaci rodin se značným zpožděním, většinou až v poslední fázi soudního řízení, případně byl informován až poté, co zahraniční soud ve věci rozhodl. Případy Úřad podrobně sleduje, aktivně se podílí na vyhledávání příbuzných v České republice, kteří by byli schopni a ochotni dítě převzít do své péče. Úřad tak nad rámec své zákonné kompetence poskytuje právní poradenství, zajišťuje komunikaci mezi ústředním orgánem, místními orgány ve Velké Británii, mezinárodní sociální službou, velvyslanectvím, rodinou dítěte a orgánem sociálně-právní ochrany dětí v České republice.

V roce 2014 došlo ke značné medializaci některých případů zejména pak jednoho případu nezletilých dětí v Norsku, které byly z rodiny odebrány v roce 2011. V tomto případě probíhala intenzivní koordinace aktivit mezi Úřadem, Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem práce a sociálních věcí, zaměřená na zjišťování informací od případu z norské strany. Situace je komplikována tím, že Norské království není členem žádné mnohostranné ani dvoustranné smlouvy, na jejímž základě by bylo možné nastavit spolupráci mezi českými a norskými orgány v obdobných případech.

Nadále bylo od Úřadu často požadováno prošetření poměrů dětí v cizině nebo dokonce zjištění jiných informací, např. zjištění poměrů rodičů či příbuzných žijících v zahraničí. Pokud žádost byla podána soudem pro potřeby soudního řízení, odkazovaly zahraniční ústřední orgány obvykle na nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. května 2001 o spolupráci mezi soudy členských států při zajišťování důkazů ve věcech občanských a obchodních. Z tohoto důvodu Úřad pečlivě zvažuje, zda žádost zahraničnímu orgánu postoupit či odkázat na jiný, k tomu určený právní nástroj.

Úřad byl také žádán zahraničními orgány o zjišťování informací v České republice. Zde Úřad nadále intenzivně spolupracoval s místními orgány sociálně-právní ochrany dětí. Úřad byl ustanoven ze strany soudů v 276 případech kolizním opatrovníkem podle § 469 zákona o zvláštních řízeních soudních zákona o rodině. S ohledem na četnost ústních jednání v uvedených věcech a vzdálenost jednotlivých soudů od sídla Úřadu nebylo možné, aby se zástupci Úřadu osobně účastnili všech jednání. Úřad proto v části případů využíval možnosti dané § 62 odst. 2 zákona č. 359/1999. Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, a žádal o zastoupení při účasti na ústním jednání místní orgány sociálně-právní ochrany dětí.

V rámci výkonu kolizního opatrovnictví se psychologové Úřadu aktivně zapojili do zjišťování názoru dítěte pro potřeby soudního jednání. Ze zkušeností Úřadu je zcela zřejmé, že zjišťování názoru dítěte provedením pohovoru s ním, nebo jeho výsledkem je značným stresem především s ohledem na skutečnost, že systém stále není dostatečně připraven a vybaven pro kvalifikované zjišťování názoru dítěte. Díky znalostem věkových specifik, diagnostických metod, komunikačním dovednostem a nastavení tzv. sitting (tedy uspořádání prostoru, kde je veden rozhovor) vedou psychologové pohovor způsobem, který minimalizuje negativní prožívání u dítěte, případně facilitují komunikaci mezi dítětem a soudcem/soudkyní. Tímto způsobem Úřad usiluje o větší ochranu nezletilých, což je v souladu s jím zastávanými hodnotami a přispívá k účinnému naplňování participačních práv dětí podle čl. 12 Úmluvy o právech dítěte. Nadto informace získané profesionálním postupem jsou také relevantnější a chrání dítě také negativ formální slyšení přímo před soudem během ústního jednání.

Úřad byl často jmenován kolizním opatrovníkem dítěte v řízeních, kdy je cizí prvek z pohledu zákonné působnosti Úřadu nepodstatný. Jedná se například o situace cizích státních příslušníků, kteří však dlouhodobě pobývají na území České republiky a nemají žádnou vazbu k zahraničí, která by byla relevantní z hlediska výkonu sociálně-právní ochrany dětí nebo soudní úpravy rodinných poměrů. Počet těchto případů snižuje efektivitu práce a prostor pro případy, které jsou přeshraniční a vyžadují úkony mezinárodní justiční spolupráce. Tato problematika byla opakovaně prezentována na odborných akcích pro orgány sociálně-právní ochrany dětí i pro soudy, nicméně rozhodnutí o tom, který subjekt bude ustanoven kolizním opatrovníkem dítěte, není jasně specifikován žádným právním předpisem a záleží na uvážení soudu.

2. Zpráva o hospodaření

2.1 Údaje o majetku

Úřad v roce 2014 spravovala nehmotný majetek – software v celkové hodnotě 898 440,32 Kč) a dále dlouhodobý hmotný majetek v celkové částce 5 878 645,87 Kč. Jedná se zejména o vybavení kanceláří nábytkem a největší podíl na této částce je vybavení Úřadu výpočetní technikou, dále o zapůjčený majetek od MPSV v celkové hodnotě 244 113,-Kč).

Majetek je veden v pořizovacích cenách.

2.2 Rozpočet a jeho čerpání

2.2.1 Obecně

V roce 2014 hospodařil Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí s částkou 32 082 698,71 Kč. Jeho konečná výše byla ovlivněna zejména realizací projektu OP LZZ v celkových rozpočtových výdajích ve výši 7 342 255,78 Kč, z toho byl NP 369 277,90 Kč a EP 6 972 977,88 Kč.

Pro rok 2014 byl stanoven MPSV v rámci rozpočtové kapitoly č. 313 rozpočet v celkové výši 23 568 472,00 Kč. V průběhu roku byl však několikrát navyšován a to následovně:

V srpnu 2014 bylo z rozpočtu MPSV do rozpočtu Úřadu převedeno 250 000,00 Kč na pořádání konference k 25. výročí Úmluvy práv dítěte. Konference se konala ve dnech 20. a 21. listopadu 2014 v Brně.

Během srpna došlo také k převodu 97 000,00 Kč z MPSV na Úřad. Šlo o úhradu výloh spojených s realizací úkolů vlastního ministerstva nad rámec výdajů plánovaných Úřadem o prostředky na zvýšené výdaje za energie v souvislosti s plněním úkolů plynoucích z realizace projektu OP LZZ.

V září bylo z profilujících výdajů uvolněno 3 495 021,71 Kč. Tyto finanční prostředky byly použity na financování projektu OP LZZ registrační číslo CZ.1.04/5.1.00/81.00002 na úhradu výdajů projektu. Dále byl na tento projekt přidělen z rozpočtu MPSV finanční obnos ve výši 3 177 072,00 Kč určený na neinvestiční nákupy a související výdaje.

V říjnu byl rozpočet výdajů navýšen o částku 1 299 627,00 Kč pro personální zabezpečení projektu „Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí“ v rámci OP LZZ.

V listopadu bylo na základě Rozhodnutí vlády č. 779/2014 do rozpočtu Úřadu převedeno 101 606,- Kč na navýšení platů o 3,5 % za 11 a 12 měsíc 2014.

V listopadu pak bylo z neprofilujících výdajů uvolněno 93.900,00 Kč. Tyto finanční prostředky byly použity na pořízení multifunkčního zařízení, jež bylo nedostačující potřebám právního oddělení a také na dovybavení kanceláří nábytkem.

Celkem bylo za rok 2014 vyčerpáno 26 951 492,73 Kč rozpočtových prostředků, tj. 84 %.

2.2.2 Rozbor čerpání prostředků na platy

Limit prostředků na platy činil v původním rozpočtu částku 12 584 720,00 Kč, z toho bylo určeno 59 000,00 Kč na platby za ostatní osobní náklady.

V listopadu 2014 bylo na základě Rozhodnutí vlády č. 779/2014 na platy převedeno 1 095 774,00 Kč z důvodu navýšení platů o 3,5 %. Dále byly v roce 2014 zapojeny nároky z nespotřebovaných výdajů minulých let v celkové výši 1 007 523,00 Kč.

Konečná výše mzdových prostředků pro rok 2014 činila 14 688 017,00 Kč.

Na tarifní platy bylo vyčerpáno 9 193 521,00 Kč, náhrady za dovolenou činily částku 1 474 019,00 Kč, osobní příplatky a příplatky za vedení částku 2 521 434,00 Kč a na odměnách bylo vyplaceno celkem 1 249 800,00 Kč. Na ostatní platby za provedenou práci bylo vyplaceno 62 740,00 Kč.

2.2.3 Prostředky vynaložené na zahraniční služební cesty

Prostředky na zahraniční služební cesty jsou uvedeny v níže uvedené tabulce.

Počet zam.	Termín	Destinace	Účel
2	12. až 15. 1.	Bukurešť, Rumunsko	Konference k vymáhání výživného
1	25. 1. až 16. 2.	Washington, Seattle, New Orleans - USA	Děti v soudním systému USA
1	21. až 23. 2.	Pullah, Německo	Setkání adoptivních rodin a žadatelů o osvojení
2	11. až 14. 3.	Athény, Řecko	Evropská soudní síť - jednání ústředních orgánů podle nařízení 4/2009
1	26. až 29. 3.	Dubrovník, Chorvatsko	Konference Rady Evropy – Implementace strategie k ochraně práv dětí
3	30. 3. až 3. 4.	Londýn, Velká Británie	Jednání s ústředním i orgány ve věci odebírání dětí
1	22. až 24. 6.	Budapešť, Maďarsko	Konference „Mediace v únosových případech“
1	24. až 29. 6.	Stockholm, Švédsko	Pracovní návštěva organizace BFA a vybraných sociálních úřadů
2	2. až 3. 7.	Brusel, Belgie	Evropská soudní síť – setkání ústředních orgánů
3	10. 10.	Vídeň, Rakousko	Jednání na Bundesministerium für Justiz
2	22. až 25. 10.	Řím, Itálie	Setkání ústředních orgánů - únosy
2	24. – 25. 11.	Smolenice, Slovensko	Konference Mezinárodní únosy dětí
1	27. až 29. 11.	Berlín, Německo	Vědecké kolokvium k evropskému právu
2	26. až 30. 11.	Řím, Itálie	Evropská soudní síť – setkání ústředních orgánů dle nařízení Brusel IIa
1	31. 10. až 2. 11.	Ziernberg, Německo	Setkání adoptivních rodin a žadatelů o osvojení

Tab. 9: Zahraniční služební cesty

3. Realizace projektu Evropského sociálního fondu v České republice

3.1 Identifikace projektu

Název:	Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí
Registrační číslo:	CZ.1.04/5.1.00/81.00002
Zdroj podpory:	Evropský sociální fond v České republice – Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
Termín realizace:	září 2012 až listopad 2015
Celkové náklady projektu:	22 176 376,- Kč

3.2 Obecný popis projektu

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen Úřad) realizuje od roku 2012 projekt s názvem Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. V květnu 2014 se k tomuto projektu připojila sekce zabývající se aplikací principů Cochemského modelu na případy s mezinárodním prvkem. Celková výše projektu tak od května 2014 činila 22 176 376,00 Kč. Hlavním cílem nové sekce bylo vytvoření efektivní sítě spolupracujících subjektů participujících na řešení případů ochrany práv dětí s mezinárodním prvkem, za podpory principů interdisciplinární spolupráce. Za tím účelem byla sestavena pracovní skupina, která byla složená ze zástupců všech profesí podílejících se na řešení rodičovského konfliktu - advokát, sociální pracovník, soudce, mediátor, sociální antropolog (specifika chování lidí z jiných kultur), psycholog, specialista na mezinárodní právo soukromé, specialista na občanské právo, specialista na rodinné právo, specialista na mezinárodní právo rodinné. Členové pracovní skupiny měli 19 měsíců na to, aby odhalily stěžejní krizové momenty při práci s rodičovským konfliktem za každou zúčastněnou profesi. S přihlédnutím ke všem specifickým, která ta která profese přináší, se v rámci pravidelných setkání snažili pojmenovat problémy a navrhnout možná řešení.

3.3 Aktivity sekce 4 v roce 2014:

3.3.1 Interaktivní setkání: Ochrana dětí napříč profesemi – Šance na nový začátek

termín: 12. - 13. 6. 2014

místo konání: Brno, hotel Avanti

Obsah setkání:

První den interaktivního setkání byl věnován příspěvkům odborníků z různých profesí (soudce, advokát, právníci, psycholog, sociolog, sociální pracovník, mediátor), které se na řešení rodičovských konfliktů podílejí, ale také dotazům a diskusi v plénu. Druhý den byl určen pro práci v diskusních skupinách zaměřených vždy na konkrétní téma, kde se již pracovní skupina věnovala problematice rodičovských konfliktů vztahující se přímo k dané oblasti. Byly zde definovány problematické otázky, jejichž vyřešení mělo přispět k navázání meziodvětvové spolupráce mezi jednotlivými profesemi, které se na řešení rodičovských konfliktů podílejí.

3.3.2 Kontaktní setkání

27. 5. 2014	Úvodní kontaktní setkání
23. 6. 2014	Východiska pro přenesení myšlenek Cochemské praxe do praxe v ČR
4. 7. 2014	Orgány sociálně-právní ochrany dětí jako první subjekt, se kterým rodiče při řešení svého konfliktu přijdou do styku
12. 8. 2014	Advokáti a jejich specifické postavení odborníka nejbližšího rodiči při řešení rodičovského konfliktu
11. 9. 2014	Přítomnost mezinárodního prvku a s tím spojené komplikace při řešení rodičovského konfliktu
31. 10. 2014	Důvody rozhodů rodičů a jejich vliv a dopad na průběh řešení rodičovského konfliktu
20. 11. 2014	Participační práva dítěte

3.3.3 3. Ad hoc setkání

29. 7. 2014	Případ úpravy výchovy a výživy nezletilého dítěte – přeshraniční prvek Slovensko
17. 10. 2014	Únosový případ – přeshraniční prvek Itálie

3.4 Aktivity ostatních sekcí

3.4.1 Sekce 1

1. Kontaktní setkání v Brně

Ve dnech 12. až 13. února 2014 uspořádala sekce 1 kontaktní setkání odborníků z oblasti mezinárodního osvojení z České republiky a několika zemí Afriky, Asie a Evropy. Jednalo se o zástupce ústředních orgánů zemí, které jsou vázány Úmluvou o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z 29. května 1993, a to z Burkiny Faso, Burundi, Filipín, Litvy a Polska. Účelem setkání bylo navázání spolupráce v oblasti zprostředkování osvojení dětí z ciziny do České republiky a výměna zkušeností týkajících se procesu osvojení. Úřad získal cenné informace o systémech národního i mezinárodního osvojení dětí a ve dvou případech navázal

možnou spoluprací. Čeští žadatelé, kteří jsou zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli dítěte z ciziny, jsou schopni splnit podmínky, které tyto země požadují pro osvojení dítěte – jejich státního občana.

K jednotlivým státům účastnícím se kontaktního setkání:

Burkina Faso – zástupkyně této země potvrdily, že lze podat žádost o osvojení dítěte přímo prostřednictvím ústředních orgánů. Není nutné spolupracovat s pověřenými organizacemi. Čeští žadatelé by byli schopni splnit požadavky kladené na ně ze strany Burkiny Faso. Zástupkyně Burkiny Faso projevíly otevřenost ke spoluprací s Českou republikou.

Burundi – zástupci Burundi potvrdili, že lze podat žádost o osvojení dítěte přímo prostřednictvím ústředních orgánů. Není nutné spolupracovat s pověřenými organizacemi. Čeští žadatelé by byli schopni splnit požadavky na ně kladené. Ústřední orgán je otevřen ke spoluprací s Českou republikou. Systém mezinárodního osvojení v Burundi se jeví jako poměrně jednoduchý. V rámci individuálního setkání byly široce diskutovány možnosti a problémy spojené s integrací afrického dítěte v české společnosti.

Litva – současný litevský systém neumožňuje přijímání českých žadatelů. Změnu legislativy nelze do budoucna vyloučit, ovšem bude třeba spolupracovat s pověřenými organizacemi. Český ústřední orgán zváží, zda by měl usilovat o legislativní změnu, která by umožnila existenci pověřených organizací v ČR. V rámci individuálního setkání byly sdíleny zkušenosti s osvojením z ciziny a se systémem náhradní rodinné péče v Litvě.

Filipíny – filipínský ústřední orgán je připraven přijímat žádosti českých žadatelů. Již existující spolupráce mezi Českou republikou a Filipínami byla z obou stran vysoce oceňována. Filipínská zástupkyně informovala o detailech procesu osvojení, o sociálních poměrech dětí, z nichž pocházejí, o jejich životě před osvojením. Bylo konstatováno, že systém osvojení v České republice a na Filipínách je velmi podobný.

Polsko – v rámci individuálního jednání byl srovnáván polský a český systém osvojení. V Polsku se poskytuje stále větší podpora biologickým rodinám dětí, aby v nich děti mohly zůstat. Děti vhodné pro osvojení do ciziny jsou děti se zvláštními potřebami. Byly vyměněny zkušenosti s osvojením z ciziny – Polsko již zprostředkovalo adopce z Burundi a velmi oceňovalo spoluprací ze strany tohoto afrického státu. Polsko je připraveno spolupracovat také pouze se signatáři haagské úmluvy. Účastníci v závěru shodně konstatovali, že se jim podařilo sdílet své zkušenosti v duchu haagské adopční úmluvy. Úmluva ukládá ústředním orgánům výměnu informací a spoluprací. Při jednáních byl potvrzen úmysl České republiky jednat pouze se signatáři uvedené úmluvy, která v procesu osvojení zaručuje nejvyšší standard osvojení a bezpečí pro dítě.

2. Mezinárodní konference EurAdopt

Ve dnech 23. a 24. dubna 2014 se zástupci sekce 1 účastnili mezinárodní konference EurAdopt ve Švédsku na téma „Správné důvody pro osvojení“. Program konference byl rozdělen do tří tematických okruhů.

První okruh se týkal významu Úmluvy, a to zajištění nejlepšího zájmu dítěte, dobrá praxe v mezinárodním osvojení, výzvy a potřeby zlepšení v oblasti mezinárodního osvojení. Druhý okruh se věnoval postadopčnímu servisu jako nedílné součásti

osvojení, dále podporám osvojených dětí a podporám rodin. Poslední okruh se zabýval srovnáním vnitrostátního osvojení a dlouhodobé pěstounské péče.

3. Pracovní setkání zástupců krajských úřadů

Dne 9. 9. 2014 se v Brně uskutečnilo pracovní setkání zástupců krajských úřadů s názvem „Zkušenosti se zprostředkováním osvojení dětí z ciziny a spolupráce se zahraničními partnery“. Účelem tohoto setkání bylo přenesení dobré praxe od švédského partnera, který má v této oblasti dlouhodobé úspěchy, předání informací o procesu zprostředkování osvojení dětí z ciziny do České republiky, o navázání a probíhající spolupráci s vybranými zeměmi Afriky a Asie. Účastníci setkání se osobně setkali se žadatelkou, která společně s manželem úspěšně osvojila dítě z Filipín. Účastníkům byl představen leták, který seznamuje s procesem zprostředkování osvojení dětí z ciziny do České republiky. Leták obsahuje informace o postupu při zprostředkování osvojení, upozorňuje na příklady dobré a špatné praxe, informuje o finanční náročnosti zprostředkování osvojení dítěte z ciziny do České republiky. Účastníkům setkání byly také předány informace o připravovaném webportálu, který bude obsahovat informace o možnostech zprostředkování osvojení dítěte z České republiky do ciziny a z ciziny do České republiky, a to pro státní správu, neziskové organizace a odbornou veřejnost. Závěrem proběhla zpráva o účasti sekce č. 1 na konferenci Euroadopt a živá diskuse.

3.4.2 Sekce 2

1. Seminář pro kraje

Nově získané poznatky z již absolvovaných aktivit byly prezentovány na odborném semináři „Mediace přeshraničních rodičovských sporů na Úřadě“ realizovaném dne 10. 6. 2014, kam byli pozváni především zástupci krajských úřadů odpovědných za metodické vedení místních úřadů sociálně-právní a zástupci některých neziskových organizací. Mnozí z účastníků jsou často prvními kontaktními osobami pro klienty Úřadu. Účelem tedy bylo sdělit, co aktuálně Úřad nabízí klientům a seznámení s tím, jak mediace na Úřadě fungují.

2. Účast na konferenci "Where next? Creative Responses to Conflict through Mediation and Restorative Practice"

Další z velmi inspirativních aktivit pořádaných v rámci OP LZZ Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadě byla Mezinárodní konference "Where next? Creative Responses to Conflict through Mediation and Restorative Practice" pořádaná ve dnech 4 - 5. 9. 2014 na univerzitě v Maynooth v Irsku. Za Úřad se této konferenci zúčastnilo 5 mediátorů. Konference se konala pod záštitou Kennedy Institute a National University of Ireland in Maynooth a měla širokou světovou účast. Setkali se zde mediátoři z Austrálie, České republiky, Irsko, Kanady, Norska, Polska, Finska, USA a Velké Británie. Jejich společným tématem byla mediace jako cesta k řešení konfliktů. Kolegové různých věkových kategorií i zkušeností se zde setkávali, sdíleli zkušenosti a inspirovali se vzájemně způsobem své práce.

3. Konference Mediace přeshraničních rodičovských sporů

Ve dnech 13. až 14. 10. 2014 pořádal Úřad konferenci s názvem Mediace přeshraničních rodičovských sporů s mezinárodní účastí přednášejících. Cílem bylo sdílet zkušenosti nabyté v rámci OP LZZ Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní

spolupráce na Úřadě z oblasti mediace přeshraničních rodičovských sporů zejména s dalšími odborníky, kteří se ve své profesi mohou s danou tematikou setkávat. Konference byla koncipována jako přednášky, workshopy a supervizní workshopy, které realizovali osvědčení zahraniční lektori s rozsáhlými praktickými zkušenostmi mediátorů a také zaměstnanci Úřadu. Konference se účastnilo téměř sto hostů, převážně z orgánů sociálně právní ochrany dětí a neziskových organizací. Na straně přednášejících byly zastoupeny Německo, Slovensko, Nizozemsko a Česká republika.

3.4.3 Sekce 3

1. Konference „Ochrana dětí bez hranic“

Dne 29. dubna 2014 uspořádal Úřad konferenci s názvem „Ochrana dětí bez hranic“. Konference byla určena zejména pro zaměstnance orgánů sociálně-právní ochrany dětí a neziskových organizací.

V první části konference zaměstnanci Úřadu prezentovali zkušenosti ze spolupráce s vybranými zeměmi, jejichž ústřední orgány osobně navštívili během stáží konaných v průběhu roku 2013. Představena byla agenda Rakouska, Německa, Slovenska, Španělska, Velká Británie, Itálie, Polska a Francie.

Se svými příspěvky vystoupili i pozvaní odborníci zabývající se problematikou mezinárodních rodičovských únosů dětí. O své zkušenosti se podělili JUDr. Zuzana Grimmová, soudkyně Městského soudu v Brně a Mgr. Libor Beránek, vedoucí orgánu sociálně-právní ochrany dětí při Úřadu městské části Brno-střed.

V odpolední části programu se uskutečnily workshopy, které interaktivní formou přiblížily účastníkům praktické řešení situací, se kterými se Úřad při své činnosti setkává. Při rozboru reálných případů měli účastníci možnost vzájemně sdílet dobrou praxi.

2. Konference Annual Conference on European Family Law 2014 v Trevíru

Ve dnech 25. a 26. září 2014 se tři zaměstnanci Úřadu zúčastnili výroční konference evropského rodinného práva v Trevíru. Akci pořádala akademie evropského práva ERA (Europäische Rechtsakademie).

V rámci konference byla představena zásadní soudní rozhodnutí, která mají dopad na aplikaci nařízení Brusel IIa, a příklady dobré praxe při řešení přeshraničních rodičovských konfliktů. Účastníci získali informace o výstupech dotazníků k revizi nařízení Brusel IIa sesbíraných od odborné i neodborné veřejnosti v rámci veřejné konzultace.

4. Závěrečné hodnocení

V roce 2014 nadále Úřad plnil veškeré úkoly uložené mu jak zákony, tak nástroji mezinárodního i unijního práva. Při plnění těchto úkolů postupoval s největší možnou otevřeností a vstřícností jak vůči klientům, tak i vůči všem aktérům podílejícím se na systému sociálně-právní ochrany dětí. Podařilo se zapojit větší počet mediátorů z řad zaměstnanců Úřadu do programu mediací, čímž bylo intenzivně podporováno smírné řešení rodičovských konfliktů. Úřad plynule a aktivně přistoupil k aplikaci rekodifikovaného občanského práva i předpisů ovlivňujících sociálně-právní ochranu dětí. Úřad nad rámec svých kompetencí byl nápomocen i v řadě nestandardních případů, např. ve věcech odebírání dětí – českých občanů z péče rodičů v cizině.

K naplnění všech těchto úkolů nepochybně přispěly i další aktivity, které Úřad realizoval v rámci projektu.

Brno 25. červen 2015

JUDr. Ing. Zdeněk K a p i t á n, Ph.D. v.r.
ředitel